

O'QITUVCHINING KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI OSHIRISHDA YAPON TAJRIBALARINING AHAMIYATI

Pedagogika va psixologiya kafedrasida o'qituvchisi

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori

Sultanov Otabek Sahobiddin o'g'li

Pedagogika va psixologiya kafedrasida o'qituvchisi

Kalandarova Fazilat Tohirovna

University of Business and Science nodavlat oliy ta'lim muassasasi

Annotatsiya: Ushbu maqola bugungi ta'lim tizida o'qituvchining kommunikativ kompetentligini oshirishga qaratilgan yondashuvlar haqida. Bu jarayonda yapon tajribalarining ahamiyati va samarali natijalari haqida so'z yuritadi.

Kalit so'zlar: Kommunikativ kompetentlik, xorijiy tajribalar, milliy ta'lim tizimi, maktabgacha ta'lim va boshlang'ich ta'lim.

Аннотация: В данной статье рассматриваются подходы, направленные на повышение коммуникативной компетентности учителя в современной системе образования. В ходе этого процесса он говорит о важности и эффективных результатах японского опыта.

Ключевые слова: Коммуникативная компетентность, зарубежный опыт, национальная система образования, дошкольное образование и начальное образование.

Abstract: This article is about approaches aimed at improving the communicative competence of the teacher in today's education system. In this process, he talks about the importance and effective results of Japanese experiences.

Key words: Communicative competence, foreign experiences, national education system, preschool education and primary education.

KIRISH

Mustaqil O'zbekistonimizning ta'lim tizimida keng qamrovli islohotlarni hamda qayta qurish vazifalarini amalga oshirib kelmoqda. Bulardan ko'zda tutilgan maqsad ta'lim tizimini demokratlashtirish, uning insonparvarlik tamoyillarini rivojlantirish, shu asosda o'quv-tarbiya ishlari mazmunini, uning shakli va metodini kompleks yangilash hamda yanada takomillashtirish eng asosiysi mukammal o'qituvchi shaxsini yaratishdan iborat. Bu vazifalarni muvafaqqiyatli hal qilishning muhim shartlaridan biri chet el ta'lim tizimi va pedagogikasi tajribalarini o'rganishni talab etadi. Bu tajribalarni o'rganish orqali ta'lim-tarbiya tizimini yangilashda qo'shimcha boy manbalarga ega bo'lamiz.

Bugungi real hayotning turli sohalarida integratsion jarayonlarning rivojlanishi olimlar oldida xalqaro tadqiqotlarni o'tkazishning qanday eng maqbul shakl va usullarini topish, qo'lga kiritilgan natijalardan milliy ta'lim tizimining o'ziga xosliklarini hisobga olgan holda samarali foydalanishni qay tarzda ta'minlash, xalqaro tadqiqotlar ishtirokchilarining nuqtai nazarlari va qarashlarini uyg'unlashtirishga qanday qilib erishish kabi qator savollarni ko'ndalang qo'ymoqda. Bu borada o'qituvchiga alohida xorijiy tajribalarni o'zlashtirib, kommunikativ kompetentligini oshirish, amaliyot davomida kerakli mahorat va qobiliyatlarini namoyon qilish va o'rinli foydalanish bugungi kunning asosiy talab va taqazo etayotgan masalalaridandir.

Yaponiya - juda tez rivojlanayotgan davlat bo'lib, bu hol asosan yaponlarning tabiatan mehnatsevarlik va ishbilarmonligi bilan bog'liqdir. Dunyodagi barcha yangiliklar va yuksalishlar sari intilish, eng so'nggi yutuqlardan foydalanish va ularni yanada rivojlantirish - bu yapon xalqining azaliy milliy odatlariga aylanib qolgan. Bugungi kunda Yaponiya dunyodagi barcha davlatlar uchun ochiq va halqaro hamkorlik maydonida faol ishtirok etib kelmoqda.

Yaponiyada juda qadimdan xalqning aqliy imkoniyatlaridan foydalanuvchi fan va texnikani qo'llash siyosati eng muhim o'rin tutadi. Hozirgi davrda Yaponiya ilmiy tadqiqotlarga ketgan sarmoya miqdori bo'yicha dunyoda 2-o'rinda turadi. Yaponiyada 600 mingdan ortiq ilmiy xodimlar bo'lib, taxminan 270 mingga yaqin patent olingan. Bu ko'rsatkichlar bo'yicha Yaponiya hozir dunyoda 1-o'rinni egallaydi. Yaponiyadagi ilmiy tadqiqot faoliyatining o'ziga xos tomoni shundaki, unga ketadigan harajat yalpi milliy maxsulotning 3% tashkil etadi, bu esa rivojlangan mamlakatlar orasida eng yuqori ko'rsatkich demakdir. Bundan ko'rinadiki, yapon ta'lim tizimida o'rganilishi va o'zlashtirilishi mumkin bo'lgan jihatlari o'qituvchi faoliyati davomida qo'llashi va foydalanishi ijobiy natija beradi.

Maktabgacha ta'lim sohasida bolalarga bo'lgan munosabat va ular bilan o'rnatilgan do'stona aloqalar, tarbiyachi faoliyatida yapon tajribalaridan unumli foydalanishga turtki bo'ladi. Yaponlar farzandlari bilan 5 yoshgacha shoh bilan gaplashgandek muomala qilishadi, 5 yoshdan 15 yoshgacha qul bilan gaplashgandek, 15 yoshdan keyin esa tengdoshi bilan gaplashgandek muomala qilishadi. 15 yoshli o'smir - o'zining majburiyatlarini yaxshi biladigan, va qoidalarga bo'ysinadigan yoshdagi katta odam deb hisoblanadi. Yapon oilasida ajohralishlar juda kam. An'anaviy yapon oilasi bu ota-ona va 2ta farzanddan iborat bo'ladi. Erkak oilada yuqori mavqega ega. Otaning fazifasi - boquvchi, onaning fazifasi bola tarbiyasidir. Oila va uy bolalikdan psixologik qulay joy sifatida qabul qilinadi, ona esa uning ramzi hisoblanadi. Yuqorida aytganimizdek, bola tarbiyasi bilan asosan ona shug'ullanadi. Ota ham tarbiyada ishtirok etishi mumkin, lekin bu kam uchraydigan holat. Bola tug'ilganidan lyiligacha ona tanasining 1 qismi sifatida yelkasida bog'lab olib yuradi, kechasi yonida olib yotadi. Bola hech narsa taqiqlanmaydi, u kattalardan faqat "xavfli",

“iflos”, “yomon” degan soʻzlami eshitadi. Boladagi “hamma narsa mumkin” degan davr 5 yoshgacha davom etadi. Agar bola bilan biror kor-hol boʻlsa, ona oʻzini aybdor sanaydi va undan ehtiyot qilolmagani uchun uzr soʻraydi. Yaponlarning bu jihatlari bolalarning bolalik davrlaridanoq, insonparvarlik tamoyillari asosida tarbiyalanishi va chin inson boʻlib shakllanishiga yoʻnaltiradi. Maktabgacha taʼlim sohasida pedagoglarning bolalar bilan xuddi yaponlardek munosabatni shakllantirilishi, ularga nisbatan onalaridek ishonch va samimiy munosabat shakllanishiga asos boʻladi.

Boshlangʻich sinflarda bolalarda atrof-olam haqidagi asosiy qarash va tushunchalar shakllana boshlaydi. Bu davrda oʻqituvchi ularga nisbatan ancha eʼtiborli va sinchkov boʻlishi kerakligini talab etadi. Yapon maktablarida oʻqitish dasturi oʻzgaruvchan, lekin Taʼlim vazirligi tasdiqlagan standartlarga asoslanadi. Boshlangʻich taʼlimni moliyalashtirish, oʻqituvchilar bilan taʼminlash, maktab dasturlarini yaratish mahalliy hokimiyat zimmasida. Boshlangʻich taʼlim quyidagi vazifalarni hal qiladi:

-oʻquvchilarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, vataniga, oʻz qadriyatlariga hurmat hissini oʻrgatish;

-oʻquvchilarni xalqaro xamkorlik ruhida tarbiyalash;

-ona tilidan toʻgʻri foydalanish;

-iqtisodiy tarbiya berish;

-barkamol shaxsni tarbiyalash.

Oʻquv maqsadlariga aniq oʻquv fanlari boʻyicha oʻquv rejalari va dasturlarni tayyorlash orqali erishiladi. Boshlangʻich maktabda yapon tili jamiyatshunoslik, tabiiyot, musiqa, rasm va hunar, uy ijodiyoti, etika kabi fanlar oʻqitiladi, jismoniy tarbiya bilan shugʻullanadilar. Shuningdek “maxsus faoliyat” fani ham oʻqitiladi, unga klub ishlari, majlislar, sport tadbirlari, sayohatlar, bayramlar va b. kiradi. Oʻquvchilar oʻzlari oʻquv sinflarini tozalaydilar, oʻquv yilining oxirida katta hashar uyushtiradilar.

Oʻz-oʻziga xizmat koʻrsatish va boshqalar mehnatini qadrlash kabi tushunchalarga oʻrgatishda oʻqituvchilarga albatta yapon tajribalari eng samarali usul boʻlib xizmat qiladi. Pedagogning kommunikativ kompetentligini oshirishda, oʻquvchi va oʻqituvchi oʻrtasidagi doʻstona munosabat, oʻqituvchining oʻquvchilar ishonchini qozonishdagi samimiy munosabatlarning tarkib topishida yapon tajribalari bizning milliy madaniyatimizga toʻlaqonli mos kelishi bilan ahamiyatlidir. Taʼlim tizimida xorijiy tajribalardan foydalanish, ularni amaliyotga tadbiiq etish bugungi kunda yaxshi samara koʻrsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. M.J.MUTALIPOVA, B.X.XODJAYEV QIYOSIY PEDAGOGIKA (DARSLIK) Toshkent-2015
2. Toxirovna, K. F. (2023). TAʼLIM-TARBIYA JARAYONIDA XALQ OGʻZAKI IJODIDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK AHAMIYATI. Scientific Impulse, 2(13), 51-52.

3. Жураев, Х. О. (2023). В ЗАВИСИМОСТИ ОТ ПРЕДПОЧТЕНИЙ ПСИХОГЕОМЕТРИЧЕСКИХ ФОРМ ХАРАКТЕРА ЛИЧНОСТИ С. ТИПОЛОГИЯ ДЕЛЛИНДЖЕРА. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(15), 601-
4. Jurayev, X. O. (2023). О 'smirlarda xarakter aksentuatsiyasi tiplarining deviant xulq-atvor shakllanishiga ta'sirining psixologik mexanizmlari. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(9), 560-569.
5. Odilboyevich, J. X. THE INFLUENCE OF ACCENTUATION OF CHARACTER AND TENDENCY TO PSYCHOPATHY ON THE FORMATION OF DEVIANT BEHAVIOR IN ADOLESCENTS. *THE ROLE OF DISCIPLINE" INTRODUCTION OF MEDISICAL PLANTS" IN THE FORMATION OF COMPETENCE OF SPECIALISTS IN THE TECHNOLOGY OF GROWING MEDISICAL PLANTS*, 94.